

ישעיהו

פרשת דברים שבת חזון

ערב שבת ז' אב תשפ"ה דף היומי בשבת: עבודה זרה מה' גליון מס': 722

כניסת השבת:	18:58	יציאת השבת:	20:15	ר"ת:	20:55
סוף זמן ק"ש א':	8:30	סוף זמן ק"ש ב':	9:21	חצות:	12:45
סוף זמן תפילה א':	9:55	סוף זמן תפילה ב':	10:29	מנחה גדולה:	13:19

לעילוי נשמת הרה"ק משה זאב בן מלכה זצ"ל

אופק בית שמש

לקרוא על מנת לקיים !

לבין המצרים

מי שהוא עובד ה' באמת ודבוק בו, כשהוא רואה כת בחורי ישראל שהמה הולכים אחר תאוות העולם הזה, אזי מאוד נתעורר רחמנותו עליהם, כי באמת דומה לו כעניין שהשונא מוליך אותם למקום רחוק ועושה בהם כרצונו ח"ו, כי לפי ערך דביקות ה' אשר בו - רואה הגשמיות אשר בהם בתאוות העולם הזה, ומי שהוא באמת בדעת שלימה ונתעורר מאוד באמת עליהם, אזי הוא הולך עימהם לדבר עימהם מענייני העולם הזה, ולפעמים יוצרך לעשות עימהם איזה תענוג העולם הזה בכדי לבוא ולהיכלל עימהם בבחינתם, ובוזה עושה להם טובה גדולה אשר יכול לפשוט מהם כל החומריות ויהיו מעתה גם כן עובדי השי"ת, כי כל דבר נמשך אחר שורשו, ויכולנו בני איש אחד נחנו" ויש בזה דבר רחב למבין.

אבל הנה צריך לזה דעת שלימה שלא יהא נכלל בהם ח"ו לגמרי אשר לא יוכל לצאת מהם. אבל מי שמיצר באמת עליהם ברחמנות גדולה ומכוון רק לעשות להם טובה, אזי בוודאי ישמור אותו השי"ת שלא ילכד ח"ו במצודתם, רק לפעול מה שירצה למשוך מהם החומריות ושיהיו מעתה עובדי השי"ת או לפחות למנוע אותם מעבירה, ואז - נעשה ראש עליהם כי הוא הפועל ועושה עבודתם, וזה מרומוז במה שאמרו חז"ל **"כל המיצר לישראל נעשה ראש"** והבן. וזהו **בחינת ירמיה הנביא ע"ה**, כי מצינו שנאמר עליו כשהיה רואה כת של בחורים טעונים עול של רחיים על צווארם הכניס ראשו ביניהם, והיינו כאמור כשהיה רואה אותם מעוגגים (ועוסקים בתאוות העולם הזה) היו בעיניו באמת כאילו מולכים אותם בעול של רחיים על צווארם. ונתן צווארו ביניהם - היינו שהרכין עצמו לבחינתם בכדי שיוכל לפעול מה שירצה כנ"ל לפשוט ולמשוך אותם מתאוות העולם הזה ולהביאם אל העבדות השלימה והבן.

(בחבור מזהב)

"וראו לכל ירא שמים להיות מוצר ודואג על חורבן בית המקדש" - (ש"ע או"ח) - **שאלו להרה"ק מקאצק זי"ע:** ומי שאינו ירא שמים אינו צריך להצטער על חורבן בית המקדש?

השיב בחריפות: אדם כזה צריך להצטער קודם על חורבן עצמו...

פניני הפרשה

ה' אלקיני דבר אלינו בחורב (א', ו')

רמז כאן כוחה של התורה הקדושה, שאפילו בזמן הגלות אמר ה' **אלקיני דבר אלינו**, שהתורה שמסר לנו הקב"ה עדיין בקדושתה אפילו **בחרב** כשבעוונותינו נחרב בית המקדש.

(שלמה)

ה' אלקיני דבר אלינו בחורב

מבאר הגה"ק בעל החתם סופר זי"ע את הכתובים שלפנינו כך: ה' **אלקיני דבר אלינו בחורב** - בעת החורבן, כאשר החריב הקב"ה את בית המקדש, פנה לעם ישראל ואמר להם: **"רב לכם שבת בהר הזה"** - אין אתם ראויים עוד לעבוד את ה' בהר הבית, **"פנו וסעו לכם"** - צאו מארץ ישראל לגלות, וכל כך למה? לפי שאתם **"בערבה"** - אין בכם לא טעם ולא ריח, כערבה, הנכם מנוערים מתורה, ממצוות ומעשים טובים. **"בהר ובשפלה ובנגף ובחוף הים"** - בכל המקומות והמצבים הנכם מערבה, אך יש בידכם דרך אחת להיות בעלי מעלה: **"עד הנהר הגדול נהר פרת"** - על ידי שתהיה בכם תורה, שהיא פרה ורבה [כמו שדרשו חז"ל (ברכות נט:)] **"פרת"** שמימיו פריין ורביין].

ולא אבייתם לעלות ותמרו את פי ה' אלוֹקֵיכֶם ידוע מהרה"ק הרבי ר' **מענדלי מרימנוב זי"ע** שאמר שהאדם צריך להיות "הולך" ולא לעמוד על מדרגה אחת, כי אם אין האדם עולה אז ח"ו יורד הוא.

זהו הרמז: "ולא אבייתם לעלות", אז ח"ו "ותמרו את פי ה' אלוֹקֵיכֶם" - אזי יש לכם ירידה.

(לעטר פתורא)

והדבר אשר יקשה מכם תקרבון אלי ושמעתי **הרמב"ן כתב**, שאם יש לאדם ספק בדבר מסוים אם מותר לו לעשותו או לא, קודם כל יסלק לחלוטין את נגיעתו העצמית, כאילו אין הדבר נוגע לו כלל, ואז יוכל לברר את האמת, אם המעשה הוא לרצון ה' או לא.

עניין זה בא הפסוק כאן לרמז לנו. "והדבר אשר יקשה" דבר שיהיה לכם קשה להכריע אם יש לעשותו או לא, **"תקרבון אלי"** עליכם להתבונן בו אך ורק מנקודת המבט של רצון השי"ת, ללא כל נגיעה עצמית, ואז תגיעו לנקודת האמת.

(שפת אמת)

"ואמר אליכם בעת ההיא לאמר, לא אוכל לברי שאת אתכם" **ואמר אליכם בעת ההיא לאמר** - הקב"ה אומר לכל יהודי, **לא אוכל לברי** - שיהודי יגיע להכרה שהוא לא מסוגל לעבור את העולם הזה לבד, **שאת אתכם** - אני אשא אתכם על כתפי, כפי שנאמר ואשא אתכם על כנפי נשרים.

ויסעו ממדבר סיני ויחנו בקברות התאווה

איתא בגמרא (סוכה נב): "יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום וכו', ואלמלא הקב"ה שעוזר לו אינו יכול לוי". והנה, גם אמרו חז"ל (סוטה ה.) **"כל אדם שיש בו גסות הרוח, אין הקב"ה דר עמו ואין עוזר לו"**. וממילא מתגבר עליו ח"ו היצר הרע, ועל פי זה אפשר לפרש **ויסעו ממדבר סיני** - כשאר נוסע ממידת הענווה, ויחנו בקברות התאווה - מיד הוא ברשות היצר הרע ונופל לכל התאוות. (חדושי ישמח משה)

בספר "תורי זהב" "רב לכם סב את ההר הזה פנו לכם צפונה" מפרש פסוק זה בדרך רמז על פי כמה הקדמות. א. הגמרא במסכת סוכה אומרת שלעתידי לבא הקב"ה ישחט את היצר הרע, לצדיקים נדמה להם כהר וכו'. ב. מפורסם בשם צדיקים להסביר: **"קדשי קדשים שחיתם בצפון"** שהיצר הרע מסית את האדם לעבירות חמורות, וכשהאדם מצליח להתגבר וכובש את היצר הרבה פעמים אז מתחיל היצר להסית את אותו צדיק ל"מצוות" שהם באמת עבירות גדולות. כגון: זה, מצוה למסור אותו למס הכנסה, או לבייש אותו, וכדומה. או שמצליח לגרום לו לאותו צדיק לעבוד את ה' עם פניות דקות שאי אפשר להרגיש רק ע"י בדיקות וחקירות וחיפוש בנרות. וכמאמר החסיד **"אתה ישן והוא ער לך אתה מתעלם והוא משגיח"** עליך להטרידך פתאום משני עולמות. זהו **"קדשי קדשים"** דהיינו הצדיקים הגדולים, **"שחיתתן"** - היצר הרע מצליח להתגבר עליהם, **"בצפון"** - דהיינו בדברים הצפונים, כנ"ל שידוע היצר שלא יציית לו בעבירות נגלות, ולכן מפתה אותו בעבירות נסתרות. מה שאין כן **"קדשים קלים"**, שהם המוני העם, קלי הדעת, **"שחיתתן בכל מקום"**

בכל העבירות. ובוזה מפרש ה"תורי זהב": "רב לכם סוב את ההר" שאתם לוחמים תמיד ומרחיקים את עצמכם ומסובבים את היצר הרע סחור סחור, למען לא לגעת בעבירה עצמה. "פנו לכם צפונה" להשגיח ולדקדק גם בדברים הצפונים, עבירות דקות ופניות דקות בעבודת ה'.

פרשת דברים, הנקראת בשבת שלפני תשעה באב, עוסקת בנאומי האחרון של משה רבנו לעם ישראל לפני כניסתם לארץ ישראל. עיקר הפרשה עוסק בסיכום אירועי ארבעים שנות נדודי בני ישראל במדבר, תוך הדגשת חשיבות שמירת התורה והמצוות. הלכות ונושאים מרכזיים בפרשת דברים:

סיכום אירועי העבר:

משה חוזר על אירועים מרכזיים, כמו חטא העגל וחטא המרגלים, ומדגיש את הלקחים שיש ללמוד מהם.

הציווי לשמור את התורה והמצוות:

משה מצווה את העם לשמור את התורה ואת חוקי ה' שקיבלו במדבר, ומזהיר מפני עזיבת הדרך.

חשיבות הזיכרון וההיסטוריה:

הפרשה מדגישה את החשיבות של שמירת זיכרון העבר והעברת המסורת לדורות הבאים.

הכנה לכניסה לארץ ישראל:

הפרשה משמשת כהכנה רוחנית של העם לקראת הכניסה לארץ, תוך הדגשת האחריות המוטלת עליהם.

תפקיד המנהיגות:

משה מציג את תפקיד המנהיג כאחראי להדרכת העם ולשמירה על טוהר הדרך.

הקשר לתשעה באב:

פרשת דברים נקראת בשבת שלפני תשעה באב, ומעוררת את הצורך להתבונן בהיסטוריה ולהפיק לקחים לקראת יום האבל הלאומי.

בנוסף, פרשת דברים עוסקת גם במינוי השופטים, בתיאור ארץ ישראל ובציווי על אהבת ה' וקיום מצוותיו.

עניני החורבן

אחד עשר יום מחורב. אומר **הכלי יקר** שיש כאן רמז על אחד עשר יום שמתאבלים על חורבן בית המקדש בשנה, והיינו תשעה ימים של חודש אב ושבעה עשר בתמוז ועשרה בטבת.

כתוב בהפטרה של פ' כי תצא שמתחילה רני עקרה (ישעיה נד), "ברגע קטון עזבתך וברחמים גדולים אקבצך". **אומר הסבא מקלם**, אם כל הצרות והגלויות שיש לכלל ישראל נקרא אצל הקב"ה רגע קטן, כבר אנו יכולים לצפות איך שיהיה הירחמים גדולים, בב"א.

וכן מפרש **המלבי"ם** וז"ל, דע כי העזיבה הזאת תחשב כאילו לא נמשכה רק רגע קטן לעומת גודל התשועה אח"כ.

לא גלו ישראל, רק מפני שעברו על איכה - פירוש א' - יחידו של עולם, י' - עשרת הדברות, כ' - זו מילה, שניתנה לאחר עשרים דורות (מאדם עד נח 10 דורות, מנח עד אברהם עוד עשר דורות, ביחד עשרים), ה' - חמשה חומשי תורה. בדד - בגימטריא 10 - עשרת הדברות (מדרש).

ירמיהו כתב מגילת איכה לפי סדר א-ב, מפני שעברו על התורה שניתנה בא-ב, והאות פ' לפני ע' מפני שדיברו בפה מה שלא ראו בעין, חוץ מפרק ראשון, מפני שמרמזו גם על המרגלים שדברו קצת אמת (המנהגים).

חז"ל אומרים: כל דור שלא נבנה בית-המקדש בימיו, כאילו נחרב בימיו.

כתוב באחד מספרי הרמ"א סיפור, אחרי חורבן בית ראשון באו חכמי אומות העולם לראות המקדש שהוא שרוף, ובא גם אחד שהיה היותר גדול מחכמי אומות העולם ושמו אפלטון, וראה איך שיושב שם ירמיהו ובוכה ובוכה ולא מפסיק, אמר לו, אני רואה עליך שאתה חכם, איך מתאים לך לבכות על אבנים שרופים, ענה לו

ירמיהו, אומרים עליך שאתה חכם מכל הגוים, בודאי יש לך שאלות שאתה לא פתרת אותם, אמר לו כן, יש לי שאלות, אבל שום בן אדם בעולם לא יכול לפתור אותם, אמר לו ירמיהו, תנסה לשאול אותי אולי אצליח לפתור לך, והתחיל עם שאלותיו, וענה לו מיד על כל דבר, אמר לו, אם כן התמיהה גדולה יותר, אם אתה כל כך חכם למה אתה בוכה על הבנין ששרוף, ענה לו ירמיהו, כל החכמה שלי באה מהבית הזה ואיך לא אבכה.

אנו רואים את הענין של "וכאשר יענו אותו, כן ירבה וכן יפרוץ" - הגויים ביטלו את קריאת-התורה, אז תיקנו את ההפטרה, וכיום אנו קורים בשתייהם - גם בתורה וגם בהפטרה. הגויים רצו לבטל קריאת-שמע, אז תיקנו לומר זאת בקדושה של מוסף בשבת, וכיום אנו אומרים גם קריאת-שמע, וגם בקדושה. הגויים רצו לבטל שבת, חודש, ומילה, בזמן היוונים, ואנו עושים את חג-חנוכה - שיש בו את כל שלשת המצוות הללו, כי בשמנת ימים אלו יש גם שבת, גם ר"ח טבת, וגם ייתכן בהם ברית-מילה. היוונים פרצו י"ג פרצות בסורג, וכתוב במס' כלים, שסורג הוא מחיצה לגויים, ותיקנו ישראל את הפרצות, וכנגד זה תיקנו י"ג השתחויות. ירמיהו כתב קינות, ויהויקים שרפו, ואז כתב ירמיהו עוד פרקים, ופרק "אני הגבר" - ג' פעמים א-ב. ומזה אנו רואים "כאשר יענו אותו, כן ירבה וכן יפרוץ"

טבעו בארץ שעריה אבד ושבר בריחיה מלכה ושריה בגוים אין תורה גם נביאיה לא מצאו חזון מה'. (איכה ב ט)

יש לדקדק מה ענין שהזכיר את טביעת השערים דלכאורה זה ענין הצלה שניצולו השערים ונשתמרו, ועיקר מה שהוצרך לומר 'אבד ושיבר בריחיה', שנשתבר הבית. וי"ל דהנה מצינו בגמרא (קידושין לא, ב) שאבימי דרש את הפסוק (תהלים עט, א) 'מזמור לאסף' אמר שאמר שירה על חורבן בית המקדש.

ופירשו התוס' שאמר שירה על כך שטבעו בארץ שערים של בית המקדש, משל לשפחה שירדה לשאוב מים מן הבאר ונפל כדה לבאר, והיתה מצטערת ובוכה, עד שבאתה שפחתה של המלך לשאוב ובידה כלי של זהב ונפל שם אותה כלי, התחילה הראשונה לשורר ואמרה, עד עכשיו לא הייתי סבורה שיוציא שום אדם את כדי, מפני שהוא של חרס ואינו חשוב, עכשיו מי שיוציא את של זהב יוציא את גם את שלי. כך בני קרח שהיו בלועים, כשראו שטבעו בארץ השערים של בית המקדש אמרו שירה, כי אמרו מי שיוציא השערים יוציא גם אותנו.

מקשים העולם מה ענין הוצאת השערים עם הוצאת קרח ובניו, ומאיזה סיבה היה להם לומר שמי שיוציא את השערים יוציא גם אותם, ולכאורה בודאי אין זה דומה למשל כלל, ששם ב' הכלים נמצאים יחדו ולכך יחד עם הוצאת כלי של זהב יוציאו את הכלי של חרס, מה שאין כן כאן שהשערים ובני קרח הם לכאורה שני דברים נפרדים לגמרי. וי"ל עפ"י מה שאמרו בגמרא (סנהדרין לו, א), מיום שפתחה הארץ את פיה וקבלתו לדמו של הבל, שוב לא פתחה. ומסקנת הגמרא שרק לטובה לא פתחה הארץ את פיה, אולם לרעה פתחה הארץ את פיה גם אחר שקבלה את דמו של הבל.

והנה עתה שפתחה הארץ את פיה וקבלה את השערים של בית המקדש, אף שנראה שזה פתיחה לטובה בכדי שלא ישלטו האומות בשערים של בית המקדש, ואם כן יקשה איך יתכן שפתחה הארץ את פיה, הלא אינה פותחת את פיה לטובה, על כרחך צריך לומר שזה נחשב פתיחה לרעה היות שאם השערים לא היו נבלעים בודאי לא היו יכולים השונאים לשלוט בשערים אלו, וכמו שאמרו בגמרא (סוטה ט, א) שלא שלטו הגוים במעשה ידיהם של משה ושל דוד, וממילא כל עוד השערים היו קיימים לא היו יכולים הגוים להיכנס לבית המקדש, ורק עתה מחמת שנבלעו השערים היו יכולים הגוים להיכנס לבית מקדש.

ודבר זה מדויק בפסוק שאמרו 'טבעו בארץ שעריה' ואזי 'אבד ושבר בריחיה', והיינו שרק אחר שנטבעו ונבלעו השערים היה יכולת ביד הגוים לאבד ולשבור את בית המקדש. ובוזה יתבאר היטב טעם ששוררו בני קרח, דבתחילה היו סבורים בני קרח שהארץ אינה פותחת את פיה רק לרעה, וממילא לא יתכן להם שוב לעלות, כי

האיך יצאו מן הארץ הלא הארץ לא תיפתח לטובתם. אולם אחר שראו בליעת השערים והבינו שבודאי שערים אלו עתידים לחזור לעתיד לבוא כשיבנה בית המקדש, הסיקו מתוך כך דמה שאמרו שאין הארץ פותחת את פיה לטובה היינו רק בעולם הזה, אולם לעתיד לבוא שיהיה תיקון לכל העולם תחזור הארץ לפתוח את פיה גם לטובה, ואם כן באותה העת יוכלו גם הם לעלות שהרי אז יהיה לארץ פה אף לטובה, ומשום שעתה נתברר להם דבר זה שוררו .

(זרע שמשון' מגילת איכה אות ח)

מעשה רב ממור' משה זאב כ"ץ זצוק"ל
להיזהר בכבוד תלמידי חכמים

באחת השנים בליל תשעה באב בעוד הרב היה כהרגלו בקודש קורא בציבור את מגילת איכה, מילה במילה ובקול נשבר, אחד מהנוכחים שלא היה מהמתפללים הקבועים במקום, החליט שהדבר לא מוצא חן בעיניו, ורצה לקרוא בעצמו את המגילה, לכן החל להרים את קולו ולהמשיך בעצמו את הקריאה, הדבר פגע בכבוד הרב אך הוא לא הגיב והמשיך את קריאתו בלחש.

לאחר כמה ימים אותו אדם שהיה בשיא כוחו, קיבל לפתע אירוע מוחי ונפטר. מכאן נדע שצריך להיזהר בכבוד תלמידי חכמים, ובמיוחד בימים אלו.

סיפורים לשבת

היום הזה אחל תת פחדך ויראתך על פני העמים וגו' ורגזו וחלו מפניך

הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זיע"א סיפר: פעם נסעתי ביחד עם הבעש"ט הקדוש זיע"א, וכשהגיע זמן תפלת מנחה, ירד הבעש"ט מן העגלה, נכנס לעובי היער ועמד שם בתפלה ליד עץ גבוה אחד. שמעתי רעש נורא ביער, אשר כל עציו רעדו ורעשו, חיות ובהמות הרועים על ידם, רצו בבהלה, וכל היקום קם כאילו לתסיסה. נכנסתי בעובי היער, הגעתי לארבע אמותיו של הבעש"ט, ראיתיו עומד ליד אחד העצים מבלי לנוע כלל, הוא עמד בתפלת שמונה עשרה. כשעקר רגליו ויצא מבין עומק היער, אמר הבעש"ט לתלמידיו, אם מתחזק האדם ביראת שמים, מכניס הוא את היראה בכל העולם, כל אחד לפי מדרגתו.

"ובניכם אשר לא ידעו היום טוב ורע "

סיפר הרה"צ רבי אברהם לאנדמאן זיע"א מסטרעליסק, שנכנס פעם יחד עם חבורת אברכים צעירים אל הרה"ק מהרי"י מבעלזא זיע"א, לבקש על נפשם שלא יפלו ברשת הצבא, כי אז היתה גזירת המלכות שכולם צריכים לשרת בצבא, וכידוע היה הדבר כרוך בהרבה נסיונות. וענה להם מרן מהרי"י, שאביו הרה"ק מרן השר שלום זיע"א אמר בשם הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק זיע"א, שכשאדם מישראל אינו מקלקל הצלם אלקים אשר עליו, אינו צריך לירא כלל מעול המלכות. ופירש בזה את הפסוק "ובניכם אשר לא ידעו היום טוב ורע" כלומר, שאין מערבים טוב ברע, רק המה בבחינת כולו טוב, המה יבואו שמה, ולהם אתגנה והם ירשוה, והוסיף שבספה"ק איתא, שכאשר ישנה גזירה קשה על ישראל, עומד אליהו מלאך השלום ומתחנן לפני הקב"ה, שיבטל הגזירה ושישלח אותו לבשר להם בשורה טובה שהגזירה בטלה. ולכן הרה"ק מארבע תיבות הללו, א"ש לא יידעו היום, הוא אליהו, להורות שאלוהו מתחנן ומבשר. שאנשים הללו אשר לא ידעו טוב ורע כנ"ל. אינם נכללים בהגזירה. דיבורים הללו סיים הרב מסטרעליסק את סיפורו, עשו רושם בשמים, ואף אחד מבני חבורה זו לא נלקח לצבא.

להבות האש הענקיות ליחכו ברעבתנות רבה את שדות התבואה הגדולים של ר' נטע. במהירות עצומה הפכו את השטחים הוהובים למאכולת אש. השדות שהיו עמוסים בחיטה, תאווה לעיניים, ושהיו עתידים להיקצר על ידי פועליו של ר' נטע ולהפוך לקמח משובח, בערו באש חזקה שלא הותירה להם כל סיכוי. רק לאחר מאמצים רבים הצליחו פועליו של ר' נטע להשיג שליטה על האש הבורעת, אך כבר היה זה מאוחר מדי: השדות נשרפו לחלוטין, יחד עם כל מחסני התבואה, ולא נותר מהם כלום. אין לשער ואין לתאר את גודל צערו של ר' נטע בראותו את מעשי ידיו עולים באש, אך נחמה הייתה לו: בהיותו בר דעת השכיל ר' נטע לבטח את כל רכושו בביטוח ממשלתי רחב היקף.

אמנם ביטוח זה עלה לר' נטע בסכומי כסף גדולים, מדי שנה בשנה, אך עתה התברר שהיה זה צעד נכון בהחלט: הביטוח היה עתיד לשלם את כל הנזק שחוללה השריפה, מהחל ועד כלה. היה זה ביטוח מקיף וכולל שכיסה את כל הנזקים עד לפרוטה האחרונה. תוך זמן קצר הגיעו אנשי הביטוח כדי לבחון את השדות השרופים ולאמוד את גודל הנזק, על מנת להכין את התשלום המלא לר' נטע. אנשי הביטוח סובבו בשדות, בדקו היטב את הנעשה, עיינו בספרי החשבונות של ר' נטע, והגיעו למסקנה כי הנזק עומד על סכום של חמישים אלף זהובים, והודיעו לר' נטע כי בהקדם ממש יגיע אליו הסכום במלואו. בעוד אנשי הביטוח מסיימים את ענייניהם אצל ר' נטע ומתכננים את צעדיהם לשוב אל בתם, הגיע אליהם שמש הכנסייה המקומית ולחש באזניהם כי מוטב יעשו אילו יואילו לבוא לביקור נימוסין אצל הכומר המקומי, שכן מידע חשוב יש לו בעבורם, כזה שיכול להביא להם רווחים עצומים שהם אינם מעלים על דעתם.

אנשי הביטוח לא התמהמהו ותוך שעה קלה כבר היו ישובים סביב שולחנו של הכומר המקומי, שונא ישראל מובהק, איש רע מעללים וערמומי להפליא. לאחר שהכומר ציווה להגיש בפניהם כיבוד, החל ללחוש באזניהם: הלא תדעו כי בני העיירה מגיעים לשתף אותי בכל ענייניהם וסודותיהם ומבקשים ממני את עזרתי ועצתי. ובכן, אני מרשה לעצמי לשתף אתכם בסוד מעניין שנודע לי: אמש הגיעו אלי שני אנשים מתושבי העיירה וסיפרו לי כי בעיניהם ראו את נטע היהודי, בעל שדות התבואה, מגיע בחשאי לשדותיו כשבידו לפיד אש בוער ופח נפט גדול. לאחר שהתזו את הנפט על התבואה, הוסיף נטע והבעיר את התבואה, וכך נשרפו כל השדות. שמא תשאלו, המתין הכומר סוד, מפני מה עשה זאת נטע היהודי?

אין אני יודע תשובה ברורה לכך, אבל דומה עלי כי הסיבה לכך היא כי ידוע ידע נטע היהודי שבזו השנה התבואה לא עלתה יפה, סחורה קלוקלת צמחה לו והיא לא הייתה ראויה למכירה. החליט איפוא היהודי, ככל הנראה, לשרוף את השדות על התבואה, וכך ישלם לו הביטוח את כל ההפסדים מתחילה ועד סוף, והוא את נפשו הציל. אם תמתינו כמה דקות, השלים הכומר את דבריו, אשלח את שמש הכנסייה להזמין הנה את עדי הראייה והם יספרו לכם את שראו עיניהם. לא המתין הכומר לתשובתם של אנשי הביטוח ותיכף ביקש מהשמש שיזמין הנה מיד את פלוני ואלמוני, כדי שהללו יספרו את אשר "ראו". לאחר זמן קצר הופיעו שני ברנשים משולי החברה של העיר, טיפוסים מפוקפקים בעליל, ובשפה עילגת סיפרו כי הם ראו את היהודי מגיע עם לפיד אש ופח נפט ושרוף את השדות. הם האריכו בתיאורים חיים של המאורע ועל האש שהתפשטה במהירות וכמעט שסיכנה את כל בתי העיר.

אנשי הביטוח שמחו מאוד על המידע ופנו תיכף לשלטונות לדווח על המאורע. ר' נטע שלא ידע מכלום הופתע עד מאוד כשפתח את המכתב שהגיע אליו מהנהלת הביטוח. הוא כשלעצמו היה סבור שהמעטפה מכילה המחאה בנקאית על כל סכום הנזק שהסבה השריפה: חמישים אלף זהובים. אך לא כך היה: המעטפה הכילה זימון בהול לבית המשפט הממשלתי בעוון נסיון הונאת הביטוח בנסיבות מחמירות, ועוון סיכון שלום הציבור בהצתה מכוונת של שדות התבואה. אל הזימון היה מצורף גם עדותם של שני הברנשים שטענו כי הם אלו שראו את היהודי מצית את השדות. המחשבה הראשונה שעלתה בראשו של ר' נטע הייתה: הנה לי שמותיהם של מציתי האש! אכן, מאז השריפה הגדולה הטרידה השאלה את מנוחתו של ר' נטע ללא הרף: כיצד אירעה השריפה הגדולה? הלא אמצעי בטיחות רבים היו מפוזרים בשדות, והם נועדו למנוע מקרים שכאלה; לא היה זה יום חם מהרגיל והשמש לא יקדה; בדרך הטבע לא הייתה אמורה השריפה לפרוץ. דומה היה על ר' נטע כי מדובר בהצתה, אך כיצד יוכל לדעת מי הם המציתים ומה היו מניעיהם?

עתה שהתברר כי הם העדים, מיד חשב ר' נטע כי "כל הפוסל במומו פוסל", בוודאי ברנשים אלו שיודעים היטב מה הוא כביכול עשה, הם בעצמם עשו כך. הם ולא אחרים אלו שהציתו את השדות, וכיון שכן נהירים להם כל פרטי האירוע. ר' נטע הכיר היטב את אותם ברנשים רעי לב, וידע שקנאתם ושנאתם יכולה להביאם למעשים מכוערים אלו, אלא שלא פילל ששתי רעות יעשו: שהם מסוגלים גם לשרוף את שדותיו וגם להעליל עליו שהוא זה שעשה זאת.

לאחר בירור קצר שערך ר' נטע הוברר לו כי ידיו של הכומר הרשע בוחשות בקערה זו. הבין איפוא ר' נטע שהכומר הוא זה שזים את התוכנית כולה: הוא זה ששלח את הברנשים לשרוף את השדות והוא זה שהביא את הברנשים כעדים בפני אנשי הביטוח לספר כי הוא שרף את השדות. אובד עצות היה ר' נטע. תחילה ניסה להשיג עורך דין שייצג אותו, אך נוכח לדעת כי אין עורך דין שמסכים להיכנס ולטפל בתיק סבוך שכזה שסיכויי ההצלחה נמוכים בו מאוד; וכי מה יש להשיב מול עדים שעומדים ומצהירים בהן צדקם כי הם ראו את היהודי שורף את השדות?! עורכי הדין ידעו כי השלטונות מחמירים מאוד בתיקים שכאלה, הן בשל הנסיונות שהיו קיימים להונות את הביטוח, והן בשל הסכנה הגדולה שהייתה כרוכה בשריפות שכאלה. בבוקר השכם של יום המשפט, הקדים ר' נטע ופנה לבקש עצה וברכה מהצדיק המתגורר בסמוך, הלוא הוא הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זיע"א. במהירות רבה הגיע אל בית מדרשו של הרה"ק מזידיטשוב, וביקש להיכנס לקודש פנימה.

אלא שהמשמשים בקודש הודיעו לו כי אין כל אפשרות להכנס עתה אל הרבי: הרבי עומד עתה בהכנה דרבה לתפילת שחרית, ואין קבלת קהל עתה בשום פנים ואופן. ככל שר' נטע הסביר למשמשים כי הוא מצוי בסכנה גדולה, וזמנו קצר בשל כך שהמשפט עומד להיערך היום, המשמשים מצידם השיבוהו כי למרות השתתפותם בצערו אין בידם לסייע לו. מוזהרים הם ועומדים שלא להפריע לצדיק בשעות אלו בהם הוא מתכוון לתפילה. תוך כדי דיבורם חלף ועבר שם הרה"ק רבי אליהו, בנו של הרה"ק מזידיטשוב. ר' נטע שהכירו עזב את המשמשים לנפשם ופנה אל ר' אליהו בתחינה: עזור נא לי להכנס עכשיו אל הרבי. גולל ר' נטע לפני רבי אליהו את כל המאורעות, וביקש ממנו לסייע בידו להכניס עתה אל הרבי את ה'קוויטל' יחד עם סכום כסף חשוב לפדיון נפש.

רבי אליהו נאנח מאוד לשמע דברי ר' נטע והשיבו: דע לך שהדבר קשה עלי מאוד כי אכן אין רצונו של אבי, הרבי שיאריך ימים, שיטרידו אותו בזמן הכנותיו לתפילה, אך היות ורואה אני כי שעתך דחוקה מאוד והעניין דחוף ביותר, הרי שנכון אני להכניסך אל חדרו של אבי בתנאי קודם למעשה, שלא תרבה בדברים אלא תושיט את הקוויטל והפדיון נפש ותאמר בקצרה שאתה זקוק היום לרחמים רבים, ותיכף ומיד, עם כלותך לדבר, תצא מהחדר. עם זאת, דע כי אין אני יכול להכניסך עד שאכין לפניך את הדרך. אני יכנס לאבי ולאחר שאצא אסמן שהדלת פתוחה בפניך. נכנס רבי אליהו אל אביו והחל לשוחח עמו מענייני צרכי הבית: גולל רבי אליהו את המצב הכלכלי של הבית, שהוא אינו שפיר, וכי חובות גדולים ועצומים רובצים עליו. הוצאות יש למכביר, ואילו הכנסות כמעט ואינם. החנווני שמספק את המאכלים לבית הרבי תובע את שלו, והוא אינו מסכים להמשיך ולמכור בהקפה.

התפלא הרה"ק מזידיטשוב עד מאוד, שכן מעולם לא הטרידו רבי אליהו בעניינים גשמיים כגון אלו, ועל אחת כמה וכמה שלא שוחח עימו על דברים אלו בשעה נעלה זו בה הוא מתכוון לתפילה. לא האריך הרבי בדברים, ושאלו במילה אחת: נו?! כאומר: מה רצונך שאעשה בעניין זה? התנצל רבי אליהו מאוד ואמר: אמנם אין שעה זו ראויה לשוחח על דברים כאלה, אלא שהנה עומד כאן בחוץ אדם אחד שיש לו בקשה גדולה והוא אינו יכול להמתין עד לאחר התפילה. אם יסכים הרבי לקבלו זה עתה ולברכו, והוא מצידו מתחייב שלא להאריך בדברים, הרי שבכסף שייתן כפדיון נפשו, נוכל לשלם את כל החובות. הרבי הניע בראשו לאות הסכמה, ורבי אליהו מיהר לצאת החוצה ולסמן לר' נטע שימהר להיכנס ולבקש את ברכת הרבי.

ר' נטע הושיט את הקוויטל והפדיון נפש, ואמר בקצרה ממש: בצרה גדולה אנכי! יש לי היום דיון בבית משפט ואני זקוק לברכה ולישועה. הרה"ק מזידיטשוב הושיט לו את ידו ואמר לו: לך לשלום, והשי"ת יצליח דרכך ויושיעך בישועה מן השמים. באותו היום היה הרה"ק מזידיטשוב בסערת רוח ונפש גדולה מאוד, וגם תפילתו לא היתה כתמול שלשום. בשעות של אחר הצהריים, כשראה הרה"ק מזידיטשוב את בנו רבי אליהו פתח ואמר לו: "בני יקרי, אבקשך מאוד שבעתיד אל תביאני לידי קבלת פדיונות שכאלה, שהרי זה היה לאחר מעשה בית דין, ולא נותרה לי עצה אחרת אלא לשנות את צורתו..."

רבי אליהו שתק וקיבל את דברי אביו בהכנעה למרות שלא הבין פשר דבר: את דבריו שהיה זה לאחר מעשה בית דין הסתפק רבי אליהו האם הכוונה לאחר מעשה בית דין של מטה או לאחר מעשה בית דין של מעלה, שכבר נגזרה הגזירה על ר' נטע, אך מה הייתה כוונתו על שינוי הצורה, לא הבין כלל? עם זאת ידוע רבי אליהו כי דבריו של אביו לא ישובו ריקם, ויהי כמשתאה מחריש לדעת ההצליח ה' דרכו. אחרי יומיים שב ר' נטע אל מעון קדשו של הרה"ק מזידיטשוב כשפניו שוחקות ובשורה טובה בפיו: יצאתי זכאי בדיני והשופטים נאלצו לקבוע כי אנכי חף מפשע. רבי אליהו פנה אליו וביקשו לדעת מה התרחש באולם בית המשפט, ור' נטע פתח וסיפר:

מאורע מוזר ביותר אירע בשעת משפטי, כי הנה לאחר שהקטיגור סיים להשמיע את דבריו הקשים וביקש להטיל עלי עונש כבד, עלו העדים כדי להעיד את עדותם. הברנשים, עדי השקר והכזב, השמיעו את דבריהם בהרחבה רבה ותיארו בצבעים חיים את שכביכול ראו עיניהם כיצד אנכי שורף את שדותיי, אולם לאחר גמר עדותם, כשהשופט ביקש מהעדים לזהות את הנאשם כי אכן הוא זה שאותו הם ראו שורף את השדות, הסתכלו בי העדים במבט נוקב ואמרו בנחרצות: לא ולא! אין זה היהודי ששרף את השדות! עדותינו היא על נטע היהודי, זה שמתגורר בעירנו, ואותו ראינו מבעיר את הבערה! היהודי שעומד לפנינו – כלל אין אנו מכירים אותו.

הקטיגור לא ידע את נפשו, שכן הוא ידע היטב שזהו האדם עליו מתקיים המשפט, והוא ביקש מהעדים לגשת שוב אל מקומו של הנאשם ולזהות אותו. אך העדים בשלהם: איש זה אינו מוכר לנו כלל, הוא אינו נטע היהודי והוא אינו זה ששרף את השדות. מהומה של ממש החלה להיות בבית המשפט. הקטיגור איבד את עשתונותיו ולא הבין מה קרה להם לעדים שלפתע טוענים כי איש זה אינו נטע היהודי. הקטגור עצמו הכיר את ר' נטע והוא ידע היטב כי בו הדברים אמורים, גם העדים הלוא אמורים להכיר אותו, והנה לפתע דבר שכזה. השופט ניסה גם הוא את כוחו ושאל את הנאשם: האם אתה הוא נטע היהודי ממקום זה וזה אשר פרטיו האישיים הם כך וכך. ר' נטע ענה בקול: בוודאי! כך שמי וזה זכרי! שוב פנה השופט לעדים ושאלם: האם אדם זה הוא נטע היהודי? האם אדם זה הוא זה ששרף את השדות? והעדים עונים בבטחון עצום: זה אינו נטע ואת האיש הזה לא ראינו שורף את השדות.

לנוכח החוכא והאיטלולא שנהיה באולם הדיונים, חשד השופט כי נעשה כאן נסיון להוליך אותו שולל ולהשימו ללעג ולקלס. השופט איפוא מיהר לנעול את הדיון וקבע: הלא הקטיגור מודה שהאיש העומד לפנינו הוא נטע היהודי החשוד בשריפת השדות, ואילו העדים טוענים בכל תוקף כי לא הוא זה ששרף את השדות אלא אדם אחר; הרי לנו שהעדים מעידים על חפותו של הנאשם, והרי אני קבל את דבריהם וקובע כי נטע היהודי יצא זכאי בדינו.

לשמע דברים מופלאים אלו נענה רבי אליהו ואמר: עתה מבין אנכי את דברי אבי מורי שאמר שלא נותרה לו עצה אלא לשנות את הצורה, כי אכן היה זה לאחר שכלו כל הקיצין והשופטים בקשו להעניש אותך בעונש חמור מאוד, וכשהשתנתה צורתך היה זה המוצא היחיד להוציאך זכאי, שהעדים לא הכירוך ובכך העידו כי לא אתה הוא זה ששרפת את השדות.

עם סיפור זה הפליא בספר 'חיי צבי' לפרש כמין חומר ובטוב טעם על דרך הרמז את דברי הפסוק בפרשת השבוע (דברים א יז): **"לא תכירו פנים במשפט.... כי המשפט לא לוקים הוא...."** אם הקב"ה רוצה וחפץ שאדם פלוני ייצא זכאי בדינו, כשהוא נאשם בפני ערכאות של גויים על לא עוול בכפו, הרי שהקב"ה משנה את צורתו עד שלא יכירו פניו במשפט – שהעדים אינם מכירים אותו ואינם יודעים לזהותו.